

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

841

Vragen van de leden **Sienot** (D66) en **Van der Lee** (GroenLinks) aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat over *het bericht «Nederland verontwaardigd: «onze» Clauscentrale wil stroom gaan leveren aan België»* (ingezonden 7 november 2019).

Antwoord van Minister **Wiebes** (Economische Zaken en Klimaat) (ontvangen 28 november 2019).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Nederland verontwaardigd: «onze» Clauscentrale wil stroom gaan leveren aan België»?¹

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met dit bericht.

Vraag 2

Deelt u de mening dat het deel uitmaken van een Europees energiesysteem vele voordelen biedt, maar de levering van stroom van deze Clauscentrale aan het Belgisch stroomnet onze leveringszekerheid in gevaar kan brengen en tot ongewenste hogere CO₂-uitstoot voor Nederland zal leiden?

Antwoord 2

Ik deel die mening. Het feit dat landen elektriciteit kunnen importeren en exporteren maakt de elektriciteitsmarkt efficiënter en het brengt kostenvoordelen met zich mee voor de afnemers van elektriciteit.

In de geïntegreerde Europese elektriciteitsmarkt staat het de exploitant van de Clauscentrale dan ook vrij om elektriciteit te leveren aan het Belgische elektriciteitsnet. Ik ben echter van mening dat de levering van stroom aan het Belgische elektriciteitsnet dient plaats te vinden via de Nederlands-Belgische interconnectiecapaciteit en niet via een voorgenomen rechtstreekse aansluiting op het Belgische net met inbegrip van ontkoppeling van het Nederlandse elektriciteitsnet. Conform artikel 16 van EU-verordening 2019/943 (hierna «de elektriciteitsmarktverordening») zijn lidstaten ook gehouden om een

¹ Volkskrant, 4 november 2019: «Nederland verontwaardigd: «onze» Clauscentrale wil stroom gaan leveren aan België» (<https://www.volkskrant.nl/economie/nederland-verontwaardigd-onze-clauscentrale-wil-stroom-gaan-leveren-aan-belgie-bc271815/>)

toenemend volume van de interconnectiecapaciteit in de komende jaren voor marktdeelnemers beschikbaar te stellen.

Met de samenloop van de sluiting van kolencentrales en de ontwikkelingen rondom het klimaatakkoord, waarin het belang van leveringszekerheid met name na 2025 en ook de behoefte aan regelbaar vermogen sterk benadrukt wordt zijn gascentrales richting 2030 ook voor Nederland van groot belang. Het is lastig aan te geven wat het netto-effect op de CO₂-uitstoot in Nederland is en of dit effect positief of negatief is. In een situatie van ont koppeling van het Nederlandse elektriciteitsnet voedt de Clauscentrale primair in op de Belgische elektriciteitsmarkt en wordt de CO₂-uitstoot aan Nederland toegerekend (zie verdere toelichting in de beantwoording van vraag 6). Het exacte effect hiervan is op voorhand echter niet te bepalen ten opzichte van de (reguliere) situatie waarin de Clauscentrale de Belgische markt indirect belevt via de Belgisch-Nederlandse interconnector en de CO₂-uitstoot, net als bij andere centrales die primair invoeden op het Nederlandse net, voor het producerende land worden meegeteld. Hiernaast is het CO₂-effect afhankelijk van de (soort) productie-eenheden die de Clauscentrale binnen Nederland en/of ook in omliggende landen vervangt.

Vraag 3

Deelt u de mening dat meer export van elektriciteit, opgewekt uit fossiele grondstoffen, ook het risico verhoogt dat Nederland haar klimaatdoelen niet haalt?

Antwoord 3

In de Klimaat en Energieverkenning 2019 spreekt het Planbureau voor de Leefomgeving de verwachting uit de CO₂-emissies in de elektriciteitssector tussen 2020 en 2030 naar verwachting sterk zullen dalen vanwege de toename aan duurzame energie. Wanneer er sprake is van een toename van export naar omliggende landen die ingevuld wordt door de inzet van fossiel opgewekte elektriciteit kan dat gevolgen hebben voor de Nederlandse broeikasgasemissies.

Zoals aangegeven bij de beantwoording van vraag 2 is de netto CO₂-uitstoot afhankelijk van de (soort) productie-eenheden die op een bepaald moment draaien en of die in Nederland of in omliggende landen draaien.

Vraag 4

Heeft u reeds gesprekken gevoerd met de RWE over het leveren van stroom uit de Clauscentrale aan het Belgische stroomnet? Zo ja, wat was daarbij uw inzet, met het oog op zowel leveringszekerheid als het realiseren van klimaatdoelen?

Antwoord 4

Ja, ik heb hierover gesprekken gevoerd met RWE. Ik heb in die gesprekken aangegeven dat de levering van stroom aan het Belgische elektriciteitsnet dient plaats te vinden via de Nederlands-Belgische interconnectiecapaciteit en niet via de voorgenomen rechtstreekse aansluiting op het Belgisch net met inbegrip van ont koppeling van het Nederlandse elektriciteitsnet. Deze boodschap heb ik tevens overgedragen aan mijn Belgische ambtsgenoot.

Vraag 5 en 6

Welke andere interventies, naast het aangaan van een dialoog, staan u binnen vigerende wet- en regelgeving ter beschikking om te zorgen dat de leveringszekerheid niet in gevaar komt of klimaatdoelen nog verder buiten beeld raken?

Kunt u toezeggen, als u in overleg met uw Belgische collega's er niet in slaagt om de export te voorkomen of sterk aan banden te leggen, dat de bijbehorende CO₂-uitstoot op het conto van België wordt geschreven en niet van Nederland? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5 en 6

Dit kan ik op dit moment niet toezeggen. De Clauscentrale valt onder het Europees systeem voor emissiehandel (ETS). De emissies worden berekend volgens de voorschriften van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), het Kyoto-protocol. De puntbron is daarbij leidend. Een puntbron is een emissiebron die op locatie wordt gemeten of berekend. De Clauscentrale

is zo'n puntbron. Hieruit volgt dus dat de CO₂-uitstoot onlosmakelijk verbonden is met de geografische ligging van de broeikasgasinstallatie van het producerende bedrijf.

Vraag 7

Op welke wijze organiseert het kabinet de capaciteitsmechanismen voor Nederland? Kunnen situaties zoals met de Clauscentrale voorkomen worden?

Antwoord 7

Nederland gaat van het principe van marktwerking uit en dat er daarbij in geval van elektriciteitsschaarste investeringsprikkels in productiecapaciteit ontstaan om in de elektriciteitsvraag te voorzien. Het kabinet organiseert voor Nederland op dit moment geen capaciteitsmechanisme en werkt momenteel aan een bredere visie over de marktordening van de energietransitie die in 2020 gereed moet zijn.

Conform de Europese elektriciteitsmarktverordening zijn capaciteitsmechanismen overigens niet de norm. Capaciteitsmechanismen mogen alleen worden ingevoerd indien een lidstaat aantoont dat de leveringszekerheid niet kan worden gewaarborgd door een beter laten functioneren van de markt of bijvoorbeeld door de aanleg van een strategische reserve. Bovendien keurt de Europese Commissie conform de elektriciteitsmarktverordening een capaciteitsmechanisme voor maximaal 10 jaar goed.

Conform de elektriciteitsmarktverordening dienen lidstaten de grensoverschrijdende deelname van capaciteit die zich op hun grondgebied bevindt aan buitenlandse capaciteitsmechanismen niet te beletten.

Nederland is echter van mening dat de door RWE voorgenomen ontkoppeling van het Nederlandse elektriciteitsnet om gebruik te maken van het Belgische capaciteitsmechanisme niet past bij de parallelle verplichting in de elektriciteitsmarktverordening om een toenemend volume van de interconnectiecapaciteit in de komende jaren voor marktdeelnemers beschikbaar te stellen. Ik ben hierover in gesprek met België met als uitgangspunt om tot een constructieve oplossing te komen.

Vraag 8

Op welke wijze stimuleert het kabinet CO₂-vrij regelbaar vermogen in eigen land? Op welke wijze adresseert Nederland in Europees verband het belang van voldoende CO₂-vrij regelbaar vermogen?

Antwoord 8

Om de leveringszekerheid met een energiemix die grotendeels uit wind en zon bestaat te kunnen borgen is er behoefte aan flexibiliteit. Die flexibiliteit kan uit verschillende bronnen komen zoals vraagsturing (zogenaamde «demand-side-response»), grootschalige opslag van energie, conventioneel (en op den duur CO₂-vrij) regelbaar vermogen, en via de interconnectie met buurlanden. Om de leveringszekerheid te kunnen waarborgen zijn al deze factoren van belang en daarom tevens leidend bij de Nederlandse inzet in Europees verband.

Mijn beeld is dat de elektriciteitsmarkt er voldoende op is toegerust om deze flexibiliteit tot stand te laten komen, hoewel het belangrijk is om de ontwikkeling van flexibiliteit, waaronder regelbaar vermogen, goed te blijven monitoren zowel op nationaal als op Europees niveau.